यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
नॅक मानांकित 'अ' श्रेणी

Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik
NAAC Accredited 'A' Grade

अंतर्गत संज्ञापन पत्र / Internal Communication Sheet

प्रेषक : प्रा. नागार्जुन वाडेकर
संचालक, मानव्यविद्या व सा. शास्त्रे विद्याशाखा

विषय : लोकप्रशासन शिक्षणक्रम सल्लागार समितीच्या बैठकीचे इतिवृत्त

धारिका : यचममुवि/मानव्य/ २०२५/120

प्रति : मा. कुलगुरू

दिनांक : ०५.०३. २०२५

लोकप्रशासन शिक्षणक्रम सल्लागार समिती बैठकीचे इतिवृत्त

मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखेमार्फत राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण, २०२० नुसार विकसित करण्यात येत असलेल्या ०४ वर्षाचा लोकप्रशासन (बी. ए. ऑनर्स) पदवी तसेच एक वर्ष आणि दोन वर्षाच्या पदव्युत्तर पदवी शिक्षणक्रमाचा अभ्यासक्रम निश्चित करण्याकरिता मा. कुलगुरू यांच्या मानेतेनुसार गठीत राज्यस्तरीय शिक्षणक्रम सल्लागार समितीची (PAC) बैठक दि. २७, २८ फेब्रुवारी व ०१ मार्च २०२५ दरम्यान विद्यापीठ मुख्यालयात आयोजित करण्यात आली होती.

सदर बैठकीस खालील सन्माननीय सदस्य उपस्थित होते.

१. प्रा. नागार्जुन वाडेकर, संचालक, मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा, य.च.म.मु. विद्यापीठ, नाशिक
२. प्रा. डॉ. श्याम शिरसाठ, लोकप्रशासन विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर
३. प्रा. डॉ. जितेंद्र वासनिक, लोकप्रशासन विभाग, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर
४. प्रा. डॉ. बालाजी कत्तुरवार, लोकप्रशासन विभाग, देगलूर महाविद्यालय, देगलूर
५. डॉ. योगेश भादे, लोकप्रशासन विभाग, विवेकानंद महाविद्यालय, छत्रपती संभाजीनगर
६. प्रा. डॉ. शामसुंदर वाघमारे, लोकप्रशासन विभाग, शारदा महाविद्यालय, परभणी
७. प्रा. डॉ. संजय भालेराव, लोकप्रशासन विभाग, शिवाजी महाविद्यालय, कन्नड
८. डॉ. पांडुरंग भोये, राज्यशास्त्र व लोकप्रशासन विभाग, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे
९. प्रा. डॉ. मीरा फड, लोकप्रशासन विभाग, यशवंत महाविद्यालय, नांदेड
१०. प्रा. डॉ. अमोल काळे, लोकप्रशासन विभाग, पीपल्स महाविद्यालय, नांदेड
११. डॉ. सुनील गावंडे, शैक्षणिक संयोजक (लोकप्रशासन), मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा.

तसेच या बैठकीत पुढील सन्माननीय सदस्य अनुपस्थित होते.

१. प्रा. डॉ. प्रकाश पवार, राज्यशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
२. प्रा. डॉ. मृदुल निळे, नागरिकशास्त्र व राज्यशास्त्र विभाग, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.
३. प्रा. डॉ. विजय तूंटे, राज्यशास्त्र विभाग, प्रताप महाविद्यालय, अमळनेर
४. प्रा. डॉ. जयश्री बिरदवडे, ए. बी. भांडवलदार महाविद्यालय, देवगाव (रं), छत्रपती संभाजीनगर

कुलगुरु कार्यालय
य. च. म. मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
अंतर्गत आवक क्र.: DC/672
दि. 6/3/2025

प्रारंभी विद्याशाखा संचालकांनी सर्व उपस्थित सदस्यांचे स्वागत केले व बैठकीस प्रारंभ झाला. त्यानंतर राष्ट्रीय शिक्षण धोरणावर सर्व उपस्थित सदस्यांनी चर्चा केली. चर्चेअंती या बैठकीत पुढील निर्णय घेण्यात आले.

१. नवीन शैक्षणिक धोरणाच्या आराखड्यावर सविस्तर चर्चा करून २२ अनिवार्य आणि ०८ वैकल्पिक अभ्यासक्रम निश्चित करण्यात आले. तसेच ६ Minor (Generic) व ६ Open Elective या अंतर्गत अभ्यासक्रम निश्चित करण्यात आले.

२. लोकप्रशासन (बी. ए. ऑनर्स) ०४ वर्षाच्या पदवी शिक्षणक्रमातील अभ्यासक्रम संरचनेबाबत चर्चा करण्यात येऊन त्यात NEP, २०२० नुसार प्रथम, व्दितीय, तृतीय आणि चतुर्थ वर्षातील अभ्यासक्रमांची चर्चा झाली. यात प्रत्येकी एक श्रेयांकाची १२६ पुस्तके विकसित करावी लागतील.

३. लोकप्रशासन (बी. ए. ऑनर्स) पदवी शिक्षणक्रमातील अभ्यासक्रम संरचनेबाबत चर्चा करण्यात येऊन त्यात NEP, २०२० नुसार एक ते आठ सत्रांच्या अभ्यासक्रमांतील पुस्तकांची शिर्षके, घटकांची शिर्षके निश्चित करण्यात आली.
४. NEP, 2020 आराखड्या नुसार VSC, SEC, AEC, VEC, IKS यावर आधारित अभ्यासक्रम निश्चित करुन त्यांचे घटक तयार करण्यात आले.
५. सदरील शिक्षणक्रमामध्ये NET/SET तसेच विविध स्पर्धापरीक्षा, रोजगार, स्वंयरोजगार आणि प्रशासकीय कौशल्ये देण्याच्या दृष्टीने अभ्यासक्रमांची रचना निश्चित करण्यात आली.
६. लोकप्रशासन (एक वर्ष) पदव्युत्तर पदवी शिक्षणक्रमातील दोन्ही सत्रांतील ११ अभ्यासक्रम निश्चित करण्यात आले. त्यातील प्रत्येकी एका श्रेयांकाची ४२ पुस्तके आणि त्यातील घटक निश्चित करण्यात आले.
७. लोकप्रशासन (दोन वर्ष) पदव्युत्तर पदवी शिक्षणक्रमातील चार सत्रांच्या अभ्यासक्रमांतील पुस्तके आणि घटक निश्चित करण्यात आले.
८. NEP, 2020 नुसार लोकप्रशासन पदवी शिक्षणक्रमाच्या वरील सर्व पुस्तकांचे लेखन, संपादन तसेच पुढील संपादकीय संस्कार तातडीने करून घ्यावे असे निश्चित करण्यात आले.

सर्व उपस्थितांचे आभार मानून बैठक संपन्न झाली.

- सोबत : राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० नुसार बी. ए लोकप्रशासन शिक्षणक्रमाचा अभ्यासक्रम आणि पाठ्यक्रम.

05.03.2025

डॉ. सुनील गावंडे
शैक्षणिक संयोजक (लोकप्रशासन)

प्रा. नागार्जुन वाडेकर
संचालक
मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा

प्रति,
मा. कुलगुरू
महोदय,

लोकप्रशासन बी. ए. ऑनर्स पदवी शिक्षणक्रमातील प्रथम, द्वितीय, तृतीय आणि चतुर्थ तसेच एक वर्ष आणि दोन वर्षाच्या पदव्युत्तर पदवी शिक्षणक्रमाचा पाठ्यक्रम निश्चित करण्याकरिता घेण्यात आलेल्या शिक्षणक्रम सल्लागार समितीच्या बैठकीच्या सविस्तर इतिवृतास मान्यता मिळावी, ही विनंती.

05.03.2025

प्रा. नागार्जुन वाडेकर
संचालक
मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा

मान्य

1/3/25

मा. कुलगुरु

Illustrative Credit distribution structure for 3/ 4-year Honors/ Honors with Research Degree Program with Multiple Entry & Exit options

Level	Semester	Major (Core)		Minor (GENERIC) (for SAME or OTHER faculty) /for Basket	Open Elective (GENERIC) (for OTHER faculty)/ Basket	VSC, SEC, VSEC	AEC, VEC, IKS	OJT, FP, CEP, CC, RP	Cum. Cr. / Sem.	Degree/ Cum. Cr.
		Mandatory	Electives							
प्रथम वर्ष 4.5	I	(4CP) लोकप्रशासनाची मुलतत्वे (2CP) ई - प्रशासन	----	----	(2CP) शिवकालीन प्रशासन (2CP) भारतीय प्रशासन	(2CP) VSC स्थानिक विकासातील प्रेरक (2CP) SEC आर्थिक विकासाचे (स्वयं-सहायक बचत गट) प्रेरक	(2CP) AEC Communication Skills in English (2CP) *VEC भारतीय संविधानाची ओळख (2CP) *IKS भारतीय प्रशासनाचा वारसा	(2CP) CC	22	UG Certificate 44
	II	(4CP) भारतीय प्रशासन व्यवस्था (2CP) भारतातील प्रमुख संसदीय समित्या	----	(2CP) लोकप्रशासनाचा परिचय	(2CP) भारतातील सनदी सेवा (2CP) भारतातील प्रमुख संविधानिक आणि वैधानिक आयोग	(2CP) VSC अभ्यासक्रमाचे शीर्षक सार्वजनिक कार्यक्रम व्यवस्थापन (2CP) SEC सेवाक्षेत्रांसाठीची कौशल्ये आणि तंत्रे	(2CP) AEC Communication Skills in English (2CP) VEC पर्यावरण अभ्यास	(2CP) CC	22	
	Cum. Cr.	12		2	2+2+2+2	2+2+2+2	2+2+2+2+2	2+2	44	

Award of UG Certificate in Major with 40-44 credits & an additional 4 credits core NSQF course/ Internship OR Continue with Major and Minor

Level	Semester	Major (Core) Mandatory	Major (Core) Electives	Minor (GENERIC) (for SAME or OTHER faculty)/ Basket	Open Elective (GENERIC) (for OTHER faculty) Basket	VSC, SEC, VSEC	AEC, VEC, IKS	OJT, FP, CEP, CC, RP	Cum. Cr. / Sem.	Degree/ Cum. Cr.
द्वितीय वर्ष 5.0	III	(4CP) महाराष्ट्र प्रशासन (4CP) कर्मचारी आणि वित्तीय प्रशासन	-----	(4CP) प्रशासकीय व्यवस्था	(2CP) मानवी हक्क प्रशासन	(2CP) VSC वित्तीय व्यवस्थापन कौशल्य	(2CP) AEC Modern Indian Language (Marathi/ Hindi/ Urdu/ Pali)	FP (2CP) CC (2CP)	22	UG Diploma 88
	IV	(4CP) स्थनिक प्रशासन (4CP) जिल्हा प्रशासन	----	(4CP) भारतीय स्थानिक प्रशासन	(2CP) माहितीचा अधिकार	(2CP) SEC भूमि अभिलेख व्यवस्थापन	(2CP) AEC Modern Indian Language (Marathi/ Hindi/ Urdu/ Pali)	(2CP) *CEP (2CP) CC	22	
	Cum. Cr.	28		10	12	8+4	10+2+2	4+8	88	

Exit Option: Award of UG Diploma in Major and Minor with 80-88 credits and an additional 4 credits core NSQF course/ Internship OR Continue with Major and Minor

Level	Semester	Major (Core)		Minor (GENERIC) (for SAME or OTHER faculty)/ Basket	Open Elective (GENERIC) (for OTHER faculty) Basket	VSC, SEC, VSEC	AEC, VEC, IKS	OJT, FP, CEP, CC, RP	Cum. Cr./ Sem.	Degree/ Cum. Cr.
		Mandatory	Electives							
तृतीय वर्ष 5.5	V	(4CP) प्रशासकीय विचारवंत (4CP) लोकप्रशासनातील नवप्रवाह (2CP) कार्यालयीन प्रशासन	(4CP) भारतीय लोकशाही व विकास OR सामाजिक-आर्थिक कल्याण प्रशासन	(4CP) ग्रामीण विकास प्रशासन		(2CP) VSC कार्यालय आणि अभिलेख व्यवस्थापन OR विदाआधारित (डेटाबेस) आणि वेब आधारित प्रशासन	-	(2CP) FP/ CEP	22	UG Degree 132
	VI	(4CP) तुलनात्मक लोकप्रशासन (4CP) सार्वजनिक धोरण आणि प्रशासन 2CP) विकास प्रशासन	(4 CP) मानव संसाधन व्यवस्थापन OR सामाजिक न्याय प्रशासन	(4CP) भारतातील लोकसेवा आणि प्रशासकीय सुधारणा	-		-	(4CP) OJT	22	
	Cum. Cr.	48	8	18	12	12+2	10+2+2	12+6	132	

Exit option: Award of UG Degree in Major with 120-132 credits OR Continue with Major and Minor

Level	Semester	Major (Core)		Minor (GENERI) (for SAME or OTHER faculty) / Basket	Open Elective (GENERIC) (for OTHER faculty) Basket	VSC, SEC, VSEC	AEC, VEC, IKS	OJT, FP, CEP, CC, RP	Cum. Cr./ Sem.	Degree/ Cum. Cr.
		Mandatory	Electives							
6.0	VII	(4CP) लोकप्रशासनाचे सिद्धांत व विचार (4CP) भारतीय संविधान आणि प्रशासन (4CP) भारतीय शासन आणि प्रशासन (2CP) सुशासन आणि निगमांकित शासन	(4CP) भारतातील लोकसेवा **किंवा** (4CP) मानव आणि वित्तिय संसाधन व्यवस्थापन	-	-	-	-	(4CP) संशोधन पद्धती	22	UG Honors Degree 176
	VIII	(4CP) समकालीन लोकप्रशासन (4CP) स्थानिक शासन आणि प्रशासन (4CP) तुलनात्मक व विकास प्रशासन (2CP) पर्यावरण व आरोग्य प्रशासन	(4CP) सामाजिक कल्याण प्रशासन आणि आर्थिक प्रशासन **किंवा** (4CP) भारतातील ग्रामीण विकास प्रशासन	-	-	-	-	(4CP) क्षेत्रीय प्रकल्प	22	
	Cum. Cr.	14+14=28	4+4=8	4	-	-	-	4	132+44	176

ONE YEAR M. A. Public Administration PROGRAM (PG Degree after 4 Year UG)

Level	Semester	Major (Core)		Minor (GENERIC) (for SAME or OTHER faculty)/ Basket	Open Elective (GENERIC) (for OTHER faculty) for Basket	VSC, SEC, VSEC	AEC, VEC, IKS	OJT, FP, CEP, CC, RP	Cum. Cr./ Sem.	Degree/ Cum. Cr.
		Mandatory	Electives							
6.5	I	(4CP) भारतातील लोकशाही व विकास (4CP) सार्वजनिक धोरण (4CP) महाराष्ट्र प्रशासन व्यवस्था आणि विविध संस्था (2CP) पर्यावरण व आपत्ती प्रशासन	(4CP) स्वंयसेवी संस्था आणि सहकार प्रशासन **किंवा** (4CP) लोकप्रशासनातील नवप्रवाह आणि आव्हाने	-	-	-	-	(4CP) संशोधन प्रकल्प	22	UG Degree After 4 Year UG
	II	(4CP) शैक्षणिक प्रशासन व व्यवस्थापन (4CP) मानवी हक्क आणि मानव विकास प्रशासन (4CP) भारतीय प्रशासकीय विचार	(4CP) कृषी प्रशासन आणि उद्योजकता विकास **किंवा** (4CP) माहिती तंत्रज्ञान आणि लोकप्रशासन	-	-	-	-	(6CP) संशोधन प्रकल्प	22	
	Cum. Cr.	14+12= 26	4+4=8	-	-	-	-	10	44+176	220

https://htedu.maharashtra.gov.in/Main/KnowledgeSharingDownload

Vocational Skills Courses (VSC), Skill Enhancement Courses (SEC), Vocational and Skill Enhancement Courses (VSEC) / Ability Enhancement Courses (AEC), Value Education Courses (VEC), Indian Knowledge System (IKS) /On Job Training (OJT), Field Project (FP), Community Engagement and Service (CEP), Co-curricular (CC), Research Project (RP)

Structure for Two Year M.A. Public Administration PG Program

Year 2 Yr PG	Level	Sem. 2 Yr	Major: Mandatory	Major: Elective	RM	OJT/FP	RP	Cum. Cr.	Degree
I	6.0	Sem. I	(4CP) लोकप्रशासनाचे सिद्धांत व विचार (4CP) भारतीय संविधान आणि प्रशासन (4CP) भारतीय शासन आणि प्रशासन (2CP) सुशासन आणि निगमांकित शासन	(4CP) भारतातील लोकसेवा **किंवा** (4CP) मानव आणि वित्तिय संसाधन व्यवस्थापन	(4CP) संशोधन पद्धती	-	-	22	PG Diploma (after 3Yr Degree)
		Sem. II	(4CP) समकालीन लोकप्रशासन (4CP) स्थानिक शासन आणि प्रशासन (4CP) तुलनात्मक व विकास प्रशासन (2CP) पर्यावरण व आरोग्य प्रशासन	(4CP) सामाजिक कल्याण प्रशासन आणि आर्थिक प्रशासन **किंवा** (4CP) भारतातील ग्रामीण विकास प्रशासन	-	(4CP) क्षेत्र प्रकल्प	-	22	
Cum. Cr. PG Diploma			28	4+4=8	4	4	-	44	
Exit option: PG Diploma (44 Credit) after Three Year UG Degree									
II	6.5	Sem. III	(4CP) भारतातील लोकशाही व विकास (4CP) सार्वजनिक धोरण (4CP) महाराष्ट्र प्रशासनाची रूपरेषा (2CP) पर्यावरण आणि आपत्ती प्रशासन	(4CP) स्वंयसेवी संस्थां आणि सहकार प्रशासन **किंवा** (4CP) लोकप्रशासनातील नवप्रवाह आणि आव्हाने	-	-	(4CP) संशोधन प्रकल्प	22	PG Degree (after 3 Yr UG or 4Yr UG)
		Sem. IV	(4CP) शैक्षणिक प्रशासन व व्यवस्थापन (4CP) मानवी हक्क आणि मानव विकास प्रशासन (4CP) भारतीय प्रशासकीय विचार	(4CP) कृषी प्रशासन आणि उद्योजकता विकास **किंवा** (4CP) माहिती तंत्रज्ञान आणि लोकप्रशासन	-	-	(6CP) संशोधन प्रकल्प	22	
Cum. Cr. For 1 Yr PG Degree			26	4+4=8	-	-	10	44	
Cum. Cr. For 2 Yr PG Degree			54	16	4	4	10	88	

Field Project (FP), Research Project (RP)